

ARVIOINTIKERTOMUS 2024 TOIMENPITEET

2.2. TOIMINNALLISTEN TAVOITTEIDEN KEHITYS

SIVISTYSTOIMIALA

Tarkastuslautakunta ei pidä sivistystoimialalle asetettuja Porin kaupungin elinvoimaan liittyviä tavoitteita kovin onnistuneina. Kaksi kolmesta asetetusta elinvoimatavoitteesta ovat sellaisia, joiden toteutumiseen sivistystoimialalla ei juurikaan ole tosiasiallista mahdollisuutta vaikuttaa.

Esa Kohtamäki

Perusopetus

Tarkastuslautakunta pitää perusopetuksen saavutettujen tavoitteiden kehitystä hyvänä. Vuonna 2023 toteutumatta jäi lähes puolet asetetuista toiminnallisista tavoitteista.

Tarkastuslautakunta haluaa nostaa hyvänä saavutuksena esiin sen, että tavoite pitkistä liikuntavälitunneista kaikissa kouluissa on toteutunut.

Edelleen perusopetuksen seurattavien mittareiden määrä kuitenkin erottuu kaikkien toimialojen joukosta muita yksiköjä selvästi suurempana.

Lukiokoulutus

Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota siihen, että toiminnallisten tavoitteiden hyvästä toteutumisasteesta huolimatta lukio ylitti molemmat asettamansa taloudelliset tavoitteet. Sekä koulutuksen yksikkökustannushinta per opiskelija että lukiokoulutuksen kokonaiskustannuksen tavoitehintaa ylittivät.

Varhaiskasvatus

Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota siihen, ettei varhaiskasvatus saavuttanut yhtään sille asetettua toiminnallista tavoitetta. Lisäksi taloudellisten tavoitteiden osalta varhaiskasvatuksen yksiköiden täyttöprosentti laski vuotta aikaisemmasta. Varhaiskasvatuksen osalta mittareiden suunta vaikuttaa huolestuttavalta.

Ritva Välimäki

Nuorisotyö

Tarkastuslautakunta toteaa vapaa-ajan lautakunnan alla toimivien sivistystoimialan palvelujen pääosin yltäneen asetettuihin tavoitteisiin. Lisäksi taloudellisten tavoitteiden osalta kulttuuripalveluiden käyttökustannukset laskivat vuoden 2023 tasosta. Liikuntapalveluiden osalta uimalaitosten kävijämäärät eivät ole nousseet koronaa

edeltävälle tasolle, joka vaikuttaa pääsymaksukertymän kautta suoraan liikuntayksikön talouteen.

ELINVOIMA- JA YMPÄRISTÖTOIMIALA

Elinvoima- ja ympäristötoimialan osalta lupaprosessien sujuvoittamisen tavoitteet saavutettiin.

Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota työllisyydenhoidon osalta kuntouttavan työtoiminnan osallistujamääriin. Hyvinvointialue ei ole pystynyt tarjoamaan kuntouttavan työtoiminnan paikkoja kuin 205, vaikka tavoitetaso oli 480 paikkaa.

TEKNINEN TOIMIALA

Tarkastuslautakunta toteaa teknisen toimialan tavoitteiden asettelun kehittyneen vuoden aikana huomattavasti.

Tilatehokkuuden osalta tarkastuslautakunta odottaa jatkossa tavoitteiden uudelleen suuntaamisen tarkastelua. **Tarkastuslautakunta jää seuraamaan tilatehokkuuden kehittymistä erityisesti kaupungin vajaakäytöllä olevien tilojen osalta.**

Markku Koppelomäki

2.3. TALOUDELLISTEN TAVOITTEIDEN KEHITYS

Hyvinvointialueuudistus vähensi merkittävästi Porin kaupungin verotuloja ja valtion-osuuksia, mutta samalla kaupungin lainakannassa vastaavaa kutistumista ei ole tapahtunut. Porin kaupungin lainakanta asukasta kohden on 4376 euroa. Lukema on korkea verrattuna Manner-Suomen kuntien keskiarvoon, joka on noin tuhat euroa vähemmän.

Tarkastuslautakunta huomauttaa Porin kaupungin suhteellisen velkaantuneisuuden kasvusta yhdistettynä nousseisiin korkokustannuksiin ja tulojen kasvun heikkoon kehitykseen. Tarkastuslautakunta kehottaa huomioimaan jatkossakin tarpeen kaupungin palvelurakenteen ja toimintojen tehostamiselle.

2.3.1. Suurten kaupunkien vertailu

Tarkastuslautakunta jää odottamaan jo päätettyjen sekä suunnitteilla olevien tervehdyttämistoimien vaikutusta Porin kuntatalouteen.

2.3.2. Vuoden 2024 talousarvion ja tilinpäätöksen vertailu

Tarkastuslautakunta pohtii, voitaisiinko tulevaisuudessa esimerkiksi toimintatuottoja lisäämällä ja kaupungin tilatehokkuutta aidosti parantamalla päästä taloudellisesti kestävämpään asemaan.

3. KAUPUNKIKONSERNI

Arviointihavaintojen perusteella omistajaohjauksen hallinnollisen uudelleenjärjestelyn myötä omistajaohjauksen hallinnoimien konserniyhteisöjen koetaan nyt olevan paremmin osa kaupunkikehitystyötä kuin aikaisemmin.

Tarkastuslautakunta kysyy, ulottuuko kaupunkikehitystyö nykyorganisaatio-rakenteella riittävän kattavasti ja vaikuttavasti läpi koko Porin kaupunkikonsernin?

Lauri Kilku

3.1. Konsernijohtolle asetettujen tavoitteiden toteutuminen

Konsernijohtolle vuodelle 2024 asetettuja tavoitteita ei saavutettu.

Konsernin laskennallinen lainanhoitokate oli yksi, kun tavoitteena oli, että tunnusluku toteutuisi yli yhden. Lisäksi konserniohje oli tavoitteena päivittää vuonna 2024.

Konserniohjeen päivitys tuotiin kaupunginhallituksen käsittelyyn vasta keväällä 2025 ja se on arviointihetkellä edelleen valmistelussa.

Vuosi 2024 on ollut arviointihavaintojen perusteella valmistelun vuosi. Sen lisäksi, että vuonna 2024 valmisteltiin julkisten työvoimapalvelujen siirtoa kunnille, valmisteltiin Porin kaupungissa myös esimerkiksi Pori Energia Oy:n vähemmistöosuuden myyntiä.

Tarkastuslautakunta jää seuraamaan, miten vuoden 2024 aikana toteutetut valmistelutyöt konkretisoituvat esimerkiksi tarkasteltaessa konsernin laskennallisen lainanhoitokatteen kehittymistä.

Tarkastuslautakunta toteaa, että konserniohjeen päivityksen siirtäminen vuodesta 2024 keväälle 2025 on ollut tarkoituksenmukaista, jos päivityksen siirrolla on haluttu varmistaa konserniohjeen sisällön ajantasaisuus, ohjaavuus ja sopivuus toimintaympäristöön.

3.2. Strategisille konserniyhtiöille määriteltujen tavoitteiden toteutuminen

Tarkastuslautakunta kysyy, miten Länsirannikon Koulutus Oy:n ja Kiinteistö Oy Porin Winnovan omistajapoliittisissa linjauksissa mainittu omistajaohjaus yhtenä kokonaisuutena hyötyineen saadaan näkyviin omistajalle suunnatussa vuosiraportoinnissa?

Lauri Kilku

Pori Energia -konserni

Tarkastuslautakunta jää seuraamaan, muuttuvatko Pori Energia Oy:n kaupungin-valtuuston asettamat strategiset vuositavoitteet tilanteessa, jossa Porin kaupungin omistusosuus yhtiöstä muuttuu 100 prosentista 51 prosenttiin.

Tarkastuslautakunta toteaa, että strategisten vuositavoitteiden kautta on tärkeä tuoda Porin kaupungille omistajana tietoa siitä, miten Pori Energia Oy:n vähemmistöosuuden myynnin tavoitteiden saavuttaminen vuositasolla etenee.

Porin Satama Oy

Tarkastuslautakunta suosittelee, että omistajaohjauksesta vastuulliset varmistavat, että Porin Satama Oy raportoi jatkossa numeraaliset toteumat liittyen numeraalisiin tavoitteisiin.

Esimerkiksi pääoman tuottotavoitteeksi oli asetettu 0,7 prosenttia, mutta toteuman kerrottiin sanallisesti jääneen toteutumatta ilman, että numeraalista toteumatietoa esitettiin omistajalle suunnatussa raportoinnissa. Sama koski tavaraliikenteen kasvutavoitetta sekä henkilökunnan sairaspöissaolo- ja koulutuspäivätavoitteita.

Porin YH-Asunnot Oy

Tarkastuslautakunta kiinnitti huomiota siihen, että Porin YH-Asunnot Oy:n maksuvalmius oli laskenut vuonna 2024 alle yhden. Porin YH-Asunnot Oy:n maksuvalmiustunnusluku ei ole omistajalle suunnatun raportoinnin perusteella laskenut alle yhden ainakaan viimeisen kymmenen vuoden aikana.

Prizztech Oy

Tarkastuslautakunta kysyy, mikä on Prizztech Oy:n omistajaohjauksen ja elinvoima- ja ympäristötoimialan kasvu- ja työllisyyspalvelut -yksikön Prizztech Oy:hyn kohdistaman elinkeinopalvelujen ohjauksen ero?

Lauri Kilkku

Suisto Kiinteistöt Oy

Suisto Kiinteistöt Oy:n omistamien Karjarannan rakennusten vuokrausastetavoite on arviointihavaintojen perusteella 100 prosenttia eli tilanne, jossa kaikki rakennukset olisivat käytössä. Tarkastuslautakunta pyytää omistajaohjausta varmistamaan, että Suisto Kiinteistöt Oy raportoi jatkossa omistajalle Karjarannan rakennusten vuokrausasteen tavoite- ja toteuma-arvot.

Tarkastuslautakunta suosittelee myös, että oman ja sijoitetun pääoman toteutuneet tuotto prosentit raportoidaan jatkossa omistajalle tavoitteiden toteutumisen arvioinnin mahdollistamiseksi.

Keräämö Oy

Tarkastuslautakunta suosittelee, että omistajaohjauksesta vastuulliset varmistavat, että Keräämö Oy jatkossa asettaa sijoitetun pääoman tuotto prosentille ja

kierrätysasteelle numeraaliset tavoitearvot sekä raportoi omistajille kummastakin numeraaliset toteumaprosentit.

4. HENKILÖSTÖJOHTAMINEN

HR-tiedolla johtamista sekä toiminnan raportointia ja seuranta on kehitetty viime vuosina. Tiedolla johtamisen kehityksen sekä toiminnan tarkemman seurannan myötä toiminnassa on havaittu myös uusia kehityskohteita.

Tarkastuslautakunta painottaa tiedolla johtamisen kehittämisen tärkeyttä myös jatkossa. Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että tiedolla johtamisen ja seurannan tuloksena saatavaa tietoa hyödynnetään niin toiminnan kuin johtamisenkin suunnittelussa ja kehittämisessä.

Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että varhaiseen tukeen kannustetaan ja työkyvyn ohjausjärjestelmän hälytyksiä seurataan. Tarkastuslautakunta kiinnittää kuitenkin huomiota pidettyjen varhaisen tuen keskustelujen ja esihenkilöiden reagoitien vähäiseen määrään.

Timo Jauhiainen

5. KESTÄVYYS

Resurssiviisas kiertotalouden tiekartta on kytketty osaksi talouden prosesseja. Tilinpäätösraportoinnin pohjalta tiekartan toimenpiteitä on saatu edistettyä jonkin verran vuoden 2024 aikana.

Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota kokonaiskuvan muodostamiseen ja näkee tarpeen raportoinnin lukijaystävällisyyden lisäämiselle. Tarkastuslautakunta jää seuraamaan, selkeyttääkö vuoden 2025 talousarvioon kirjatun tavoitteen raportointi kokonaiskuvaa tiekartan toimenpiteiden etenemisestä ja arviointia tavoitteiden saavuttamisesta.

Kestävyyteen liittyvää seuranta ja raportointia on kehitetty viime vuosina. Raportointi on kuitenkin edelleen kehitysvaiheessa.

Tarkastuslautakunta jää odottamaan erillisen kestävä kehityksen raportin valmistumista sekä painottaa tarvetta kestävyysraportoinnin selkeyttämiselle kohti eri dokumentit yhdistävää, entistä yhtenäisempää raportointia. Tarkastuslautakunta kokee myös tärkeäksi, että kestävyiden kolme ulottuvuutta – taloudellinen, sosiaalinen ja ekologinen – huomioidaan ja tuodaan esiin raportoinnissa.

6. HYVINVOINNIN JA TERVEYDEN EDISTÄMINEN PORIN KAUPUNGISSA

Sekä toimintaa kuvaavien viidentoista prosessi-indikaattorin että muutosta kuvaavien kuuden tulosindikaattorin osalta todetaan Porin saaman keskiarvon ensin nousseen valtuustokauden alussa ja sitten laskeneen.

Tarkastuslautakunta huomauttaa, että HYTE-kertoimen raportointi olisi hyvinvointikertomuksen ohella pitänyt liittää myös osaksi kaupungin tilinpäätösraportointia. HYTE-kertoimelle asetettu tavoite kuitenkin löytyy myös talousarviosta 2024.

7. MUUT HAVAINNOT

Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota saamaansa tietoon, jonka mukaan kaupungin sisällä ei ole vuoden 2024 loppuun mennessä päästy selvytyteen nuorten työllistymiseen liittyvien palvelujen yhteensovittamisesta.

TE-uudistuksen mukanaan tuomat muutokset haastavat kaupungin toimialoja jatkossa myös siltä osin, ettei palkkatuen käyttö ole enää mahdollista. Punnittavaksi tulee, missä määrin toimialat pystyvät palkkaamaan esimerkiksi määräaikaista kausityövoimaa niiden henkilöiden joukosta, jotka aiemmin olisivat olleet tukityöllistettyjä. **Tarkastuslautakunta kysyy, kuinka kattavasti Porin kaupunki on selvittänyt, että aikaisemmin työllistettyjen toimesta tehtyivät tulevat myös jatkossa hoidetuiksi?** Työllistetyt ovat esimerkiksi vastanneet kaupungin retkeilyreittien kunnossapidosta ja uusien reittien rakentamisesta.

Lisäksi tarkastuslautakunta esittää huolensa työllisyyteen liittyvien palvelujen hajaantumisesta moneen eri yksikköön ja eri toimialoille. TE-palvelut sijoittuvat kaupungin organisaatiokaaviossa Elinvoima- ja ympäristötoimialan Kasvupalvelut -yksikköön, Ohjaamo löytyy Sivistystoimialan Nuorisoyksiköstä ja matalan kynnyksen palveluja ulkomaalaistaustaisille, mutta ei työttömille työnhakijoille tarjoaa Konsernipalvelujen Strategia- ja hyvinvointiyksikköön sijoittuva International House Pori. **Palvelujen hajanaisuus ei ole omiaan edistämään yhteistyötä nuorten tai maahanmuuttajien työllisyyteen liittyvien asioiden hoitamiseksi eikä resurssien tehokkaaksi hyödyntämiseksi.** Tarkastuslautakunta peräänkuuluttaa käyttäjänäkökulman huomioimista ja palvelumuotoilun kehittämistä työllisyyttä tukevilla palveluilla. Kokonaisuus on nykyisellään sekava ja eri palvelupaikat vaikuttavat osittain kilpailevan keskenään.

Markku Koppelomäki työllistetyillä teetetyt työt
palvelujen hajanaisuus **Tomi Lähteenmäki**

7.2. Kaavoitusyksikkö

Maakuntakaava ohjaa Porin kaupungin yleis- ja asemakaavoitusta. Arviointihavaintojen perusteella Porin kaupungin edustajien on tärkeä valvoa Porin etuja ja vaikuttaa maakuntahallinnossa, jotta noin kymmenen vuoden välein uudistettava maakuntakaava mahdollistaa Porille suunnitellut kehityshankkeet ilman pitkäjänteisiä prosesseja.

Tarkastuslautakunta toteaa, että Porin kaupungin edunvalvonnan taso vaikuttaa kohonneen ja toivoo, että positiivinen kehitys jatkuu.

Kaavoituskatsauksessa 2024–2026 on mainittu suunnitelma laatia koko Porin maankäytön kehityskuva kaupunginvaltuuston vahvistettavaksi. Kehityskuvalla on tarkoitus visioida sitä, mihin suuntaan Pori halutaan maankäytön suunnittelun keinoin kehittää. Kehityskuvan

valmistelusta vastaa kaavoitusyksikkö ja sen ajantasaisuus on tarkoitus tarkastaa valtuustokausittain.

Tarkastuslautakunta toteaa, että visiolla koko Porin maankäytön kehityskuvasta on mahdollisuus strategialähtöisesti ja tasapainoisesti kehittää Porin yhdyskuntarakennetta pitkällä tähtäimellä. Kaavojen toteuttamiseen asti ei visiota ole tarkoituksenmukaista viedä, koska silloin vastaan tulevat kumppaneiden tai asiakkaiden liikesalaisuuksien piirissä olevat asiat.

Kaavatyö on vuoden 2024 alusta erotettu elinvoima- ja ympäristötoimialan organisaatiotekenteessä kasvupalveluista hallinnollisesti omaksi yksiköksi. Organisaatiomuutoksen arvioidaan parantaneen kaavatyön tarkoituksenmukaisuutta ja mahdollisuuksia lisätä kaavatyön tuloksellisuutta Porin kaupungin elinvoiman kehityksen tukena.

Tarkastuslautakunta jää seuraamaan kaavatyön tuloksellisuuden kehittymistä.

Alueidenkäytön suunnittelussa sovitetaan yhteen eri näkökulmia ja arvoja. Näkökulmat voivat liittyä esimerkiksi alueen luontoon, maisemaan, kulttuuriympäristöön, taloudelliseen kasvuun, asukkaiden viihtyvyyteen ja hyvinvointiin sekä turvallisuuteen ja riskienhallintaan. Erilaisiin näkökulmiin liittyvien tutkimusten ja selvitysten toteuttaminen on edellytys kaavahankkeiden etenemiselle. Arviointihavaintona on todettu, että vaadittujen selvitysten määrä on ollut kasvussa. Lisääntyessään tutkimus- ja selvitysvaatimukset uhkaavat hidastaa kaavatyötä ja sitä kautta kaavatyön tuloksellisuutta. Lukuisista kaavahankkeista tutkimuksista ja selvityksistä on vaikea saada arviointihetkellä kaupungille lisäarvoa.

Tarkastuslautakunta kysyy, onko tekoälyä hallitusti hyödyntämällä mahdollisuus saada kaavoitusta varten toteutetuista tutkimuksista ja selvityksistä paremmin lisäarvoa kaupungin maan- ja alueidenkäytön suunnitteluun?

Tarkastuslautakunta edellyttää, että kaikki voitava tehdään Porin kaupungin kriittisen infran ja niihin liittyvien paikkatietoaineistojen turvaamiseksi.

Tarkastuslautakunta ymmärtää, että siirtyminen avoimuutta korostavasta toimintaympäristöstä hetkessä turvallisuutta korostavaan toimintaympäristöön ei lähtökohtana ole helppo.

Risto Reipas

7.3. Suisto Kiinteistöt Oy

Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota yhtiön henkilöriskeihin. Toimitusjohtajan resurssi on irrotettu omistajaohjauksen resurssista. Yhtiöllä ei ole muuta henkilöstöä kuin toimitusjohtaja. Nykyinen järjestely edellyttää erittäin tarkkaa hallintaa esimerkiksi jääviyskysymysten osalta. **Tarkastuslautakunta kysyy, olisiko sekä kaupungin että yhtiön edun mukaista pohtia yhtiön hallinnon vahvistamista ilman, että sillä kuormitetaan kaupungin omistajaohjausyksikön resursointia?**

Lauri Inna